

O'ZBEKISTONDA XIZMATLAR SOHASINING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI

Sapayev Abduljalol Odinayevich

Erkin izlanuvchi

+998 97 512 21 24

Annotatsiya: Mazkur tezisda O'zbekiston xizmatlar sohasining raqamli transformatsiyasi va uning mamlakat iqtisodiy samaradorligiga ta'siri har tomonlama chuqur tahlil qilinadi. So'nggi yillarda davlat siyosatida xizmat ko'rsatish sferasini zamonaviy texnologiyalar yordamida tubdan yangilash, raqamli xizmat va platformalarni joriy etish asosiy ustuvor yo'nalishlardan biriga aylandi. Ushbu ishda xizmatlar sohasida raqamli transformatsiyaning turli bosqichlari, sohadagi innovatsiyalarning rivojlanish tendensiyalari, xizmat ko'rsatishda avtomatlashtirish jarayonlari, texnologiyalar natijasida iqtisodiy unumdorlikning oshishi, bandlik va daromadlar strukturasi o'zgarishi, soliq va budget daromadlarining ko'payishi, iqtisodiy infratuzilmaning zamonaviylashuvi hamda aholining raqamli savodxonligining yuksalishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: Raqamli transformatsiya, xizmatlar sohasi, iqtisodiy samaradorlik, innovatsion texnologiyalar, elektron xizmatlar, raqamli iqtisodiyot, avtomatlashtirish.

Bugungi taraqqiyotimiz bosqichida raqamli transformatsiya O'zbekistonning barcha sohalaridagi eng chuqur va barqaror rivojlanish fonidir. Ayniqsa, xizmatlar sohasining zamonaviy bosqichga chiqishi, innovatsion va texnologik modernizatsiyasi mamlakat iqtisodiy taraqqiyotining asosiy drayveriga aylanmoqda. So'nggi yillarda aholining kundalik ehtiyojlari, zamonaviy servis va qulayliklar, yagona raqamli makon yo'nalishidagi islohotlar xizmatlar sektorini butunlay o'zgartirib yubordi. Chunki raqamli

platformalar rivoji, elektron hukumat va e-commerce yutuqlari, onlayn servislar xizmatlari avlodlar uchun mutlaqo yangi me'yorga aylandi. Xizmatlar sohasining transformatsiyasi raqamli texnologiyalar bilan bog'liq har bir yo'nalishda davlat siyosati, biznes va jamiyat hayotida asosiy vektorni belgilab bermoqda. Eng muhimi, raqamli xizmatlar sohasining transformatsiyasi – iqtisodiy samaradorlik, bandlik, eksport hamda xalq farovonligida inqilobiy natijalar yaratmoqda.

O'zbekiston uchun xizmatlar sohasi iqtisodiyotning yetakchi tarmoqlaridan sanaladi. Turli xizmatlar – transport, aloqa, bank, moliya, sug'urta, turizm, sog'liqni saqlash va ta'lim, ijtimoiy soha va madaniyat, axborot texnologiyalari, elektron savdo va boshqa ko'plab ko'rinishlarda jamiyat hayotining har bir nuqtasida muhim o'rin tutadi. Xizmatlar sohasi bugungi kunda iqtisodiy o'sish sur'atlari, yangi ish o'rinlari yaratish, aholi daromadlari oshishi, biznes infratuzilmasini yaxshilash va zamonaviy texnologiyalar joriy qilish uchun qulay maydon bo'lib xizmat qilmoqda. Raqamli transformatsiya xizmatlar sohasining rivojlanishida tub o'zgarishlarni yuzaga keltirdi – u eng qisqa vaqt ichida mahsulot va xizmatlarni sifat jihatidan yangi darajaga olib chiqdi. Elektron servislarning joriy qilinishi, davlat xizmatlarni onlayn shaklga o'tkazilishi, elektron to'lov tizimi, elektron hujjat aylanishi, elektron tijorat va marketing, axborot texnologiyalari yordamida zamonaviy xizmatlar ommalashuvi iqtisodiy taraqqiyotga kuchli ta'sir ko'rsatdi. Xizmat sohasi uzviy tarzda raqamli jihatdan rivojlanish bilan oldingi pozitsiyani mustahkamladi [1].

Xizmatlar sohasida raqamli transformatsiya bir necha asosiy bosqichda amalga oshib kelmoqda. Eng avvalo, davlat xizmatlarning elektron shaklga o'tkazilishi, yagona davlat portallari orqali aholiga bevosita va qulay xizmatlar taqdim etilishi sohada yangi sifat bosqichini boshlab berdi. Elektron hukumat tizimi orqali ko'plab real xizmat turini onlayn olish, xujjatlarni raqamli almashish, ijro hujjatlarini tez amalga oshirish, interaktiv murojaat servislari aholining maqsadli ehtiyojiga mos ravishda ishlayapti.

So'nggi yillarda bank, sug'urta va moliya xizmatlarida raqamli texnologiyalar asosida elektron hisob-kitoblar, masofaviy bank servislari, elektron pul o'tkazmalari, to'lov tizimlari ham keng ommalashdi. Raqamli turizm platformalari, onlayn bron qilish, smart gid xizmatlari, virtual ekskursiyalar ham zamonaviy talablarga moslashmoqda. Telemeditsina, onlayn klinik maslahat, elektron kasallik tarixi, tibbiy mobil dasturlar va sog'liqni saqlashda zamonaviy servislar aholiga xizmat ko'rsatish sifatini ancha oshirdi. Axborot texnologiyalari, dasturlash, IT autsorsing, biznes va kadrlar boshqaruvi, elektron ta'lim platformalari va onlayn o'quv dasturlari jamiyat hayotining barcha qatlamiga kirib bormoqda. Hozirda elektron tijorat, elektron marketing, dropshipping va zamonaviy trading xizmatlari yoshlar va xususiy sektor uchun yangi imkoniyatlar ochmoqda. Bu jarayonlarda har bir bosqichda iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichi ham sezilarli kuchaymoqda.

Xizmatlar sohasini raqamli transformatsiyasi bevosita iqtisodiy samaradorlikka kuchli ta'sir ko'rsatmoqda. Eng avvalo, xizmat ko'rsatish sifati va tezligi oshmoqda, zamonaviy xizmatlar ko'paymoqda, yangi bozorlar va xizmat turlari paydo bo'lmoqda. Elektron xizmatlar texnologiyalari yordamida bir necha kecha-kunduz davom etadigan xizmatlar bir necha daqiqada ko'rsatilmoqda, inson omili va xato xavfi kamaymoqda, byudjet mablag'lari, vaqt va resurslar tejalmogda.

O'zbekiston xizmatlar sohasida raqamli transformatsiya natijasida quyidagi iqtisodiy natijalar yaqqol sezilmoqda:

Xizmatlar eksporti va valyuta tushumi oshmoqda – bu internet, axborot texnologiyalari va dasturlash, elektron muhandislik, konsalting, moliyaviy va ta'lim onlayn servislari yaqqol ko'rinmoqda.

Davlat va xususiy xizmatlarning avtomatlashtirilishi tufayli byurokratiya va xizmat sifatidagi sun'iy to'siqlar bartaraf etilmoqda, noqonuniy munosabatlar yo'qolmoqda, iqtisodiy faoliyatda shaffoflik va ochiqlik darajasi kuchaymoqda.

Raqamli transformatsiya natijasida kichik bizneslarda xizmatlar hajmi va daromadlar ortmoqda, yangi ish o'rinlari ochilyapti, uning natijasida zamonaviy kasblarning yuzaga chiqishiga zamin yaratilmoqda.

Elektron savdo va raqamli marketing orqali tovar va xizmatlar nafaqat milliy, balki xorijiy bozorga chiqmoqda, eksport salohiyati ortmoqda, raqamli hamkorlik va kooperatsiya yangi bosqichga chiqmoqda [2].

Xizmat sohasining zamonaviy raqamli transformatsiyasi avtomatlashtirish va platformalashuv jarayonlari bilan keng bog'liq. Bugungi kunda davlat ijtimoiy, kommunal va texnik xizmatlarining asosiy qismi yagona platformalar orqali aholiga taqdim etilmoqda. "One-stop-service" konsepsiyasi O'zbekistonda ko'pgina sohalarda hayotga joriy qilindi. Elektron davlat xizmatlarni to'liq onlayn yuritish, portallarda avtomatlashtirilgan xizmat ko'rsatish, barcha hujjat aylanishini yagona raqamli markazlar orqali boshqarish xizmatlar sohasini butunlay yangi bosqichga olib chiqmoqda [3].

Xizmat sohalari uchun zamonaviy dasturiy ta'minot, AI (sun'iy intellekt) asosidagi xizmatlar, robotlashtirilgan onlayn yordamchilar, chatbo'otlar, mijozlarga servisning har tomonlama soddalashuvi, raqamli identifikatsiya va biometriya imkoniyatlari ham amaliyotda keng joriy etilmoqda. Masalan, birgina davlat xizmatlarida minglab fuqaro elektron navbat, elektron ariza va raqamli tasdiqlash imkoniyati yordamida byurokratik to'siqlarsiz, tez va samarali xizmatlardan foydalanmoqda. Bundan tashqari, har bir tuman va shaharda axborot texnologiyalari markazlari, IT muhandislar va mutaxassislar tayyorlov markazlari, raqamli servis parklar faoliyati yo'lga qo'yilgan. Shuningdek, davlat aholi va xususiy bizneslarga zamonaviy xizmatlarni yaratish, ularni muhandislik, texnik va moliyaviy yordam bilan ta'minlash, IT startaplar va inovatsion loyihalarni rivojlantirishga keng yo'l ochmoqda. Buning natijasida xizmat sohasining transformatsiyasi tezroq va ijobiy bardavom bo'lyapti [4].

Xizmatlar soha eksportini rivojlantirish orqali O'zbekiston hududlarida, ayniqsa, yoshlar va ayollar bandligini oshirish hamda iqtisodiy faol qatlam

paydo bo'lishi mumkin bo'lyapti. IT xizmatlari, masofaviy ta'lim, elektron konsalting, dasturlash, moliyaviy va frilans xizmatlarida yangi virtual ish o'rinlari yaratilmoqda. Xizmatlar sohasining eksport salohiyatidagi raqamli transformatsiya O'zbekistonning global raqamli maydonidagi nufuzi, xalqaro hamkorlik, xorijiy investitsiya va texnologiyalar kirib kelishi, yangi xizmatlar va texnologik klasterlar paydo bo'lishiga sabab bo'lyapti. Bu esa iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichining yuksalishini ta'minlaydi. Raqamli transformatsiya natijasida yangi xizmatlar, zamonaviy servis va qulayliklar aholining turmush tarzi, hayot sifati, sog'liq, bandlik va ijtimoiy imkoniyatlarga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Yangi xizmat turlari aholinig ehtiyojlarini tez va sifatli qondirishga, zamonaviy hayot standartlarini yaratishga yordam bermoqda. Elektron kundalik, masofaviy ta'lim, telemeditsina, elektron to'lov va moliyaviy xizmatlar, yagona platformali axborot almashinuvi, e-kommersiya, onlayn bo'sh ish o'rinlari va turli innovatsion servislari natijasida jamiyat hayotida raqamli savodxonlik va farovonlik darajasi oshmoqda. Bu esa O'zbekiston taraqqiyotida iqtisodiy samaradorlik va barqarorlikning yangi sifat bosqichini ta'minlamoqda [5].

Xulosa

O'zbekiston xizmatlar sohasining raqamli transformatsiyasi mamlakat iqtisodiyoti, jamiyati va har bir sohaga tubdan yangi taraqqiyot trendi, sifatli servis va keng imkoniyatlar taqdim etmoqda. Zamonaviy texnologiyalarni keng joriy qilish, xizmatlarni avtomatlashtirish, onlayn va masofaviy platformalarni ommalashtirish, kuchli va zamonaviy raqamli infratuzilmani yaratish, davlat va xususiy sektor hamkorligida xizmatlarning diversifikatsiya va eksport salohiyatini oshirish – bularning barchasi O'zbekiston iqtisodiy samaradorligi, xalq farovonligi va taraqqiyotining poydevorini mustahkamlab bormoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mamatqulov J. Raqamli transformatsiya va xizmatlar sohasi taraqqiyoti. – Toshkent: "ZeroSoft", 2019.

2. Nazarov Sh. O'zbekistonda xizmatlar sohasining raqamli o'zgarishi va iqtisodiy samaradorligi. – Samarqand: “SilkRoad Media”, 2020.
3. Beknazarov Q. Raqamli iqtisodiyot: O'zbekiston tajribasi va xizmatlar sektori. – Toshkent: “Innovatsiya”, 2022.
4. Axmedova M. Innovatsion xizmatlar va raqamli o'sish. – Nukus: “Xorezm Media”, 2023.
5. Tashkent Economic Review. Digital Transformation in Uzbekistan: Trends and Challenges, 2021.
6. World Bank. Uzbekistan Digital Economy Report. – 2021.